

STROM SERVICEBERRY

**Ako nás príroda učí štedrosti
a životu v dostatku**

ROBIN WALL KIMMERER

STROM SERVICEBERRY

Ako nás príroda učí štedrosti
a životu v dostatku

ROBIN WALL KIMMERER

ILUSTROVAL JOHN BURGOYNE

ROBIN WALL KIMMERER
STROM SERVICEBERRY

Vydala GRADA Slovakia s.r.o. pod značkou Grada
Moskovská 29, 811 08 Bratislava 1
www.grada.sk
Tel.: +421 2 556 451 89
ako svoju 348. publikáciu.

Z anglického originálu *The Serviceberry*, vydanú vydavateľstvom Scribner,
An Imprint of Simon & Schuster, LLC, v roku 2024, preložila do slovenčiny
Františka Rohalová.

Jazyková redakcia Anetta Letková
Sadzba Zuzana Ondrovičová
Zodpovedná redaktorka Lucia Krajičková
Odborní konzultanti Hanka Sekulová (www.prirodne-zahrady.sk)
a Mirko Bohuš, PhD. (Prírodovedecká fakulta UK)

Vydanie 1., 2025
Počet strán 120
Tlač FINIDR, s.r.o.

The Serviceberry
Copyright © 2024 by Robin Wall Kimmerer
All rights reserved.
Slovak edition © GRADA Slovakia s.r.o., 2025
Translation © Františka Rohalová, 2025

Upozornenie pre čitateľov a používateľov tejto knihy

Všetky práva vyhradené. Žiadna časť tejto tlačenej či elektronickej knihy nesmie byť reprodukováná a šírená v papierovej, elektronickej či inej podobe bez predchádzajúceho písomného súhlasu vydavateľa. Neoprávnené použitie tejto knihy bude trestne stíhané. Automatizovaná analýza textov alebo údajov v zmysle článku 4 smernice 2019/790/EÚ a použitia tejto knihy na tréning AI sú bez súhlasu nositeľa práv zakázané.

ISBN 978-80-8305-091-4 (ePub)
ISBN 978-80-8305-090-7 (pdf)
ISBN 978-80-8305-089-1 (print)

*Mojim dobrým susedom
Paulie a Edovi Drexlerovcom.*

*Prosperita
je vzájomná*

Zo ZALESNENÝCH KOPCOV sklízne chladný závan večera, ktorý vystrieda horúčavu dňa, a spolu s ním prilietajú aj vtáky, ktoré rovnako ako ja túžia po ochladení. Kérdeľ sa ozýva hlasným džavotom pripomínajúcim smiech a ja sa rozosmejem s rovnakou radosťou. Sú všade vôkol mňa, medzi chochláčmi americkými a drozdcami mačacími sa mihajú farby salašníkovcov. Nikdy som necítila takú spriaznenosť s drozdom sťahovavým ako v tejto chvíli, keď sa spolu napchávame bobuľami a radostne sa pri tom smejeme. Kríky sú obťažkané bohatými strapcami červených, modrých a vínovofialových bobúľ vo všetkých štádiách zrelosti – je ich toľko, že ich môžete zbierať za plné hrste. Som rada, že

so sebou mám vedro, ktoré už začína byť poriadne ťažké. Vtáky zbierajú plody do vedierok vo svojich bruškách a zvažujú, či s takým nákladom dokážu odletieť.

Táto hojnosť bobúľ je nezištným darom Zeme. Ničím som si ich nezaslúžila, nezaplatila som za ne a nepracovala som pre ne. Neexistuje žiaden výpočet, ktorý by určoval môj podiel na zásluhách. A predsa tu sú – spolu so slnkom, vzduchom, s vtákmi a dažďom zhromažďujúcim sa vo veži vzdialeného kumulonimbu začínajúcej sa búrky. Mohli by ste ich nazývať prírodnými zdrojmi alebo službami ekosystému, drozdy a ja ich však poznáme ako dary. Na znak vďaky si s plnými ústami pospevujeme.

Časť mojej radosti pramení z nečakanej prítomnosti chutných plodov. Nikdy som si nepredstavovala, že by som ich tu mohla nazbierať. Pôvodné miestne muchovníky, *Amelanchier arborea*, rodia malé tvrdé plody, ktoré majú sklon vysychať, a strom so sladkými bobuľami sa objaví len raz za

čas. Dnešná nádielka v mojom vedre pochádza zo západného druhu – *A. alnifolia*, známeho ako muchovník jelšolistý –, ktorý zasadili moji farmárski susedia Paulie a Ed. Toto je ich prvá úroda a rastliny plodia s entuziazmom, ktorý zodpovedá tomu môjmu.

Indiánska čučoriedka, aljašská čučoriedka, hroziakový strom, muchovník, *Serviceberry* – toto sú jedny z mnohých názvov pre *Amelanchier*. Etnobotanici vedia, že počet mien rastliny je priamo úmerný jej kultúrnemu významu. Strom je obľúbený pre svoje plody, liečivé účinky a skoro kvitnúce kvety, ktoré pri prvom náznaku jari bielo zafarbí okraje lesov. *Serviceberry* je známa ako kalendárna rastlina, pretože je verná sezónnym zmenám počasia. Keď rozkvitne, je to znak, že pôda rozmrzla. V tejto kultúre to predstavovalo čas, keď sa horské cesty stali priechodnými pre kazateľov, ktorí prichádzali viesť bohoslužby. Pre rybárov sú kvety muchovníka spoľahlivým ukazovateľom, že alózy už plávajú proti prúdu – alebo to tak aspoň platilo v časoch,

keď boli rieky čisté a dostatočne priechodné na to, aby umožňovali neresenie týchto rýb.

Kalendárne rastliny ako muchovník sú dôležité na synchronizáciu sezónnych cyklov domorodých obyvateľov, ktorí sa počas roka presúvajú cez rôzne domovské územia s cieľom nájsť potravu. Namiesto toho, aby menili krajinu podľa svojich predstáv, zmenili seba. Stravovanie sa v súlade s ročným obdobím predstavuje spôsob, akým nadobudneme blahobyť vďaka tomu, že mu pôjdeme oproti v čase, keď príde na dané miesto. Svet veľkoskladov a supermarketov nám umožňuje dostať to, čo chceme, kedykoľvek. Nútime potraviny, aby prišli k nám za nemalé finančné a prírodu zaťažujúce náklady namiesto toho, aby sme prijímali to, čo máme k dispozícii v danom období. Muchovníky nik k ničomu nenútil a ich uhlíková stopa je nulová. Možno práve vďaka tomu chutia tak dobre – sú dostupné iba v tomto úseku roka, v prchavých dúškoch leta, bez pachuti neprirodzeného zasahovania.